

Naujienu Antroji Dalis

NR. 760

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXI METAI

PR. ALSĖNAS

KUO GARSUS BUVO M. JANKUS?...

Jei po amžių kada skaudūs panciai nukris
 Ir vaikams užtekės nusiblaives dangus,
 Mūsų kovos ir kančios, be ryto naktis —
 Ar jiems besuprantamos bus?

Maironis

Pradėjus man telkti medžiagą Martyno Jankaus monografijai, ją grupuoti, jungti ir ruošti rankraštį, kartą vienas bičiulis iškėlė šitokį klausimą, kartu jungdamas ir pasiteisinimo komentarą. Esą:

— Žinau, kad Martynas Jankus ligi paskutiniųjų savo gyvenimo dienų buvo gerbiamas, tautos mylimas ir garbingas žilabarzdžio senelis. Jam, dar gyvenam būnant, pastatytas bronzinis biustas Karo muziejaus sodnelyje, įteiktas Gedimino ordinas, šaulių žvaigždė, suteiktas Mažosios Lietuvos Patriarcho vardas ir t. t. Bet ir ligi šiol man, vis dėlto, neaišku, kuo, iš tikrųjų, buvo garsus, arba, geriau pasakius, garsiausias iš savo privalumų, Martynas Jankus?...

Privačiam ir trumpam pasikalbėjime, be abejonės, ta tema bičiuliui neteko perplaciuoti į tą klausimą atsakyti ir išaiškinti jam rūpimus niuansus. Antrą vertus, ir rašančiajam šiuos žodžius — sunku buvo ir konkrečiai pasakyti, kuo buvo garsus M. Jankus, jeigu kalbėtumėm ir aptartumėm jį iš kurio nors vieno — siauresnio taško, pvz., kaip kultūrininką, spaustuvininką, visuomenininką, kovotoją už mažlietuvių teises ar, pagaliau, net rašytoją - kūrėją.

Paskirai kalbant, reikėtų pripažinti, Martynas Jankus — nei vienoj iš suminėtu sričių nebuvo ganėtinai garsus ir ypatingai

stiprus. Tik visų tų dalykų ir veiklos visuma, pasakytumė, sudarė Jankuje stiprybę, o tuomet — ir jo garsumą.

M. Jankus — nebuvo didžiai išmokslintas vyras, nebuvo atžymėtas jokiais mokslo laipsniais — doktoratais ar pan., o tebuvo išėjęs tik pradinį mokslą, gi paskiau — išsilavinimo siekęs autodidaktikos keliu. Tačiau vėliau, likimo lemties padiktuotas, jis beveik visą savo gyvenimą, ypač gražiausias jaunystės dienas, paskyrė lietuviškos knygos ir savojo spausdinto žodžio — lietuviško laikraščio formoj, laibui, tuos spausdinius spausdinamas, kaip spaustuvininkas ir net rašytojas - kūrėjas, kaip knygelių ir brošiūrų autorius, laikraščių redaktorius bei jų platinotojas, eidamas anų laikų knygnešio pareigas — pats tuos leidinius platindamas.

Be spaudos — jis dirbo ir kitokį darbą, naudingą Lietuvai ir lietuviams. Galima sakyti, jis ėjo visur ten, kur jį šaukė anuometiniai kultūriniai, visuomeniniai, o galiausiai — ir politiniai reikalai. Jis steigė ir kūrė organizacijas (kaip Birūtės draugiją) ir kt., dalyvavo ir politinėj veikloj, stengdamasis praveisti mažlietuvių atstovų į vokiškąjį reichstagą — seimą ir t. t.

Ir, kas svarbiausia šiuose jo darbuose ir veiksmuose, jis niekur ir niekada nesusvyravo, ne-

(Nukelta į 3 psl.)

AR MES GALIME ATLIKTI SAVO KARTOS UŽDAVINĮ?

DOMAS VELICKA

Į Pedagoginio Lituanistikos Instituto studentų prašymą, paskelbtą spaudoj praeitų metų gale, atsiliepė gana gražus būrys ne tik čekagiškių, bet ir iš tolimesnių vietovių. Anuo prašymu Instituto klausytojai kreipėsi į šio laikraščio skaitytojus, kviesdami juos į organizuojamos parankinės bibliotekėlės rėmėjus su vienkartinu vieno dolerio įnašu.

Ligi šiol atsiliepusiųjų rėmėjų laišakai bei jų įnašai rodo, kad parankinės bibliotekos turėjimo reikšmė abiejų pusių (rėmėjų ir Instituto) yra suprasa vienodai. Nors ligi šiol nesame gavę jokio priekaištaujančio laiško, o tik sveikinimus su paskatinimais nenuleisti rankų, bet vis dėlto šis užmojis tektų kiek pasiryškinti, remiantis pačiu praktiniu darbu ir pačiu lietuviškojo švietimo tikslu.

Kol Institutų lankė mažesnis klausytojų skaičius, vietoje neturėjimas parankinės knygos šiaip taip galėjo būti pakenčiamas, verčiantis pačių dėstytojų ir studentų namuose turimais veikalais. Bet vėliau, klausytojų skaičiui gerokai ūgtelėjus (šiuo metu įsiregistravusių 43, reguliariai paskaitas lankančių 35), verstis "kišeninėmis bibliotekomis" pasidarė nebepajėgiama nei fiziškai, nei dalykiškai.

Čia tuoju ir iškyla paprasčiausio praktinio darbo problema: ar dabartinėmis mūsų sąlygomis dėstymas apsiribotinas tik pagrindiniausių kurso žinių perteikimu užrašų ar kitokia forma, ar dėstymas tvarkytinas taip, kaip šiek tiek mokyklai derėtų, t. y. studijiniu principu.

Dvi nuomonės

Kiek patirta, mūsų visuomenėje, besidominčioje lietuviškojo švietimo problemomis, šis klausimas svarstomas nevienodai. Vienų galvojama, jog šio meto sąlygomis turėtume tenkintis tuo, kas įmanoma perteikti klausytojui paskaitomis, nurodant prieinamiausius žinių šaltinius, užtinkamus kai kuriose vietinėse amerikiečių bibliotekose. O be to gi, besimokantis jaunimas savo lituanistinį akiratį galys praplėsti, dalyvaudamas kultūrinėj bei visuomeninėj veikloj. (Iš taip samprotaujančių ne vienas jau yra susilaukęs net nuo vaikų leidimo į lituanistines mokyklas). Šioks samprotavimas grindžiamas tuo (dažniausiai su neslepama mintimi), kad mūsų, kaip mažumos, istorinis likimas esąs išspręstas... Tad ar bedarytina tai, kas teįmanoma padaryti tik

nepriklausomos valstybės sąlygomis?

Kitų gi nuomone, jei kas daroma ir tremties sąlygomis, darytina rimtai, o ypač švietimo srityje. Kitokia (visuomeninė bei kultūrinė) veikla, kokiomis formomis ji besireikštų, tėra dažniausiai tik praeinančio po būdžio vertybių puoselėtoja, nes į gilesnius tautinės kultūros klodus jai įsiskverbtį neįmanoma, o pagaliau ir ne jos uždavinys. Tą uždavinį visuose kraštuose, kaip žinome, vykdo ne kurios nors organizacijos, o mokykla, kurios išlaikymui skiriamas ne tik didelis dėmesys, bet ir stambios pinigų sumos.

O tremty gyvenančiai tautos daliai ar lietuviškos mokyklos reikšmė sumažėja? Daugelio nuomone — priešingai; lietuviškoji mokykla čia tampa patikimiausia atspara tautiniam gyvastingumui.

Juk po šeimos, kuri priaugančiai kartai padeda pradinis tautinio sąmonėjimo pagrindus, be mokyklos vargu kas kitas to sąmonėjimo pradžmės galėtų toliau ugdyti bei grūdinti ligi apsisprendusios tautinės asmenybės susiformavimo. O be tvirčiaus apsisprendusios asmenybės ar būtų įmanoma kokia nors tautinė kultūrinė kūryba? Tur būt, sutiksime, jog ne. O be kultūrinės kūrybos ar būtų beįmanoma reikštis ir pačiai lietuviybės idėjai?...

Pedagoginis Lituanistikos Institutas, kaip daugelis teisingai supranta, yra tokio laipsnio ir tokios rūšies lietuviškoji mokykla, kuri siekia sudaryti klausytojui bent minimalines sąlygas ne tik anksčiau įgytoms žinioms gilinti, bet ir tautinei individualybei vystytis bei grūdinti.

Viena iš tokių minimalinių sąlygų laikytina ir organizuojamoji parankinė biblioteka, kurią turėtų sudaryti pagrindiniai dėstomųjų dalykų (kalbos, literatūros, istorijos, pedagogikos) žinių šaltiniai lietuvių ir kitomis kalbomis.

Ko vertas pasidarytų darbas, neturint po ranka einamųjų autorių raštų ar paprasčiausių žodynų? Kokiomis priemonėmis studentas, eidamas lietuvių kalbos istorijos kursą, galėtų praplėsti savo žinojimo akiratį, neturėdamas po ranka, sakysime, kad ir tokio tarptautinės reikšmės žinių šaltinio, kaip C. D. Buck "A Dictionary of Selected Synonyms in the Principal Indo-European Languages"? Šis kalbotyrisinis veikalas jau dėl paties savo stambumo dėstytojo kišenėje nepebasinėjiamas ir

tik universitetų bibliotekose sąlygotai teprieinamas, o dėl kainos aukštumo (45 dol.) Instituto klausytojui nebeįkandamas. O kur kiti tolygios vertės lituanistinių žinių šaltiniai, reikalingi ne tik žinojimui, bet ir tautinei sąmonei ugdyti?

Štai toji praktikinio darbo problema, susijusi daugiausia, kaip matome, ne su kuo kitu, o tik su pinigais. Ką daryti, kada jo trūksta? Nuleisti rankas, viską paliekant, kaip sakoma, Dievo valiai? Bet neteko girdėti, kad visiškai rankų nuleidimui kas nors pritarė, tik, kaip jau anksčiau minėta, siūloma derintis prie dabartinių sąlygų sunkumo.

Matuzalio matas

Bet dėl įprastai pateisinamų ir pasiteisinamų "sunkių sąlygų" leidžiant švietimo darbui riedėti "kišeninės bibliotekos" keliu ir toliau, kaip kitų samprotaujama, aiškiai būtų riedama į intelektualinį skurdą bei diletantizmą. O apskritai reikšminių švietimo atžvilgiu toks riedėjimas "sunkių sąlygų" verčiamu keliu ar neprilygtu ano legendarinio Matuzalio kiekčių tvoros tvėrimui?

O tasai Senojo Testamento Matuzalis, kaip legenda sako, senatvėje galvodamas, jog jis veikia miršias, nebesirūžo nė savo kiemo tvoros patvaresne medžiaga betverti: jis kasmet ją tvėrė iš kiekčių. Dievui pasiteiravus, kodėl jis tokią niekingą tvorą tveria, Matuzalis atsakė, jog nebesą reikalo, nes greitai miršias. Ir Matuzalį už tokį niekingą darbą, mirties belaukiant, Dievas nubaudė, kaip toji legenda sako, nežmogiškai ilgu amžiumi: Matuzalis turėjęs išgyventi 966 metus ir metas iš meto tvėrė kiekčių tvorą...

Sakykite, ar žmogaus asmeninio likimo požiūriu šios legendos pagrindinė mintis nėra virtusi nerašytu visuotiniu dėsniu? Jei būtų kitaip, ar trumpam amžėje žmogaus gyvenimo tikrovėje bebūtų įmanoma kokia nors pažanga, kokią mes patys savo akimis matome? — Atsakymas juk be galo aiškus!

Jeigu trumpam amžius žmogus savo asmeninei atečiai kuria reikalingas gėrybes bei vertybes, nematuodamas savo likimo asmeninės mirties faktą, tad ar logiška, ar būtų išmintinga ano Matuzalio matu matuoti tautos istorinę ateitį?

Atsakingumas už dabartį

Tremties sąlygose susidurdamis su šia problema, iš tikrųjų mes susiduriame ne su kuo kitu, o tik su savo generacijos atliktinų uždavinių atlikimu. Tad pagal žmogiškąjį lemties dėsnį mūsų karta pasidaro atsakinga ne už istorinę tautos ateitį, o už gyvenamąją jos dabartį. Jei savo kartos tautinius uždavinius atliksime, tvėrdami tik kiekčių tvoras, kiekčių tvoras ir savo tautos atečiai tepaliksimė...

O kita vertus, ramindamiesi Matuzalio filosofija, ar mes nepadarytume žalos ir pačiai mūsų gyvenamajai dabarčiai? Ar

Pedagoginio Lituanistikos Instituto parankinės bibliotekos užuomazga. Paskaitų pertraukos metu studentai susipažįsta su naujai įgytais veikalais. Iš kairės: Česlovas Kybartas, Mykolas Drunga, Vaidovutis Valaitis, lietuvių kalbos lektorius Kleopas A. Girdvilas, Marija Norušytė, Mirga ir Milda Pakalniškytės.

Nuotrauką V. Noreikos

mūsų priaugančiosios kartos bent tą dalį, kuri ryžtingiau nusiteikusi susipažinti su gilesniais savo tautos kultūriniais klodais, nepaliktume nuskriaustą ir pusaklę, neperduodant jai pačių didžiųjų raktų į savo tautos kultūrinį lobyną? Ar tokių nepakankamų mūsų pastangų pasekmės priklausys ateičiai, ar dabarčiai? Atsakymas juk labai aiškus.

Institutas, vykdydamas savo praktinius uždavinius, remiasi daugiausia tu nuomonėmis, kurias sako, jog švietimo darbas turėtų būti atliekamas ne matuzališkai, kitaip tariant, ne atkištinai, o su pilnu atsakomybės jausmu dabarčiai. Tokiais mes laikome visą būrį Instituto rėmėjų, kurių lėšomis jau išleisti arba dabar spausdinami tokie dalykiniai veikalai, kaip dr. Pr. Skardžiaus "Lietuvių kalbos kirčiavimas" (akcentologija), dr. J. Salio "Lietuvių liaudies pasaulėjauta" ir kiti, kurių neįmanoma pakeisti kitokia šiuo metu prieinama literatūra. O kai tų dalykinių leidinių rėmėjų būrį padidino bibliotekos rėmėjų būrys, Institutas realiai jau įsitikino, kuo galima remtis ir kad galima tikėtis, jog pirmiau atsiliępusių rėmėjų padaryta gera pradžia nepasiliks tik pradžia.

Gerosios pradžios pirmtakai

Per Instituto išdininką kun. dr. J. Kubilių, S. J., 5620 South Claremont Ave., Chicago, Illinois 60636, studentų parankinei bibliotekai pagrindus padėjo šie asmenys:

Po 1 dolerį: dr. K. Aglinskis (Chicago), dr. J. Aglinskienė (Chicago), Audrius Aglinskis (Chicago), J. Ardys (Cherry, N. J.), P. Augustaitienė (Chicago), J. Bukauskas (Chicago), A. P. Bagdonas (Helena, Ala.), J. Bukaveckas (Chicago), J. Botyrius (Brooklyn), P. Česienė (Chicago), J. Barševskis (N. Hollywood, Calif.), K. Bartys (Elizabeth, N. J.), L. Dambriūnas (Brentwood, Md.), J. Didžbalis (Elizabeth, N. J.), T. Dūda (Elizabeth, N. J.), J. Dragašius (Conn.), J. Gillespie (Spring-

field, Ohio), A. Gintneris (Chicago), I. Grigaliūnas (Kenosha, Wis.), S. Girduškas (Chicago), A. Guobytė (Providence, Ill.), Br. Guronas (Elizabeth, N. J.), Al. Gustaitis (Calif.), A. Ivaška (Stratford, Conn.), P. Janulaitis (Chicago), Ramunė Jauniškytė (Chicago), Rasa Jauniškytė (Chicago), A. Juozėnas (Chicago), V. Kasniūnas (Chicago), Br. Kliorė (Cicero, Ill.), A. Kuolas (Toronto, Canada), J. Kuprionis (Ruston, Louisiana), P. Kutka (St. Charles, Ill.), B. Lokis (Elizabeth, N. J.), St. Lukoševičius (Elizabeth, N. J.), dr. B. Matulionis (West Lake, R. Island), M. Mackienė (Cicero, Ill.), K. Miežaitis (Elizabeth, N. J.), J. Maurukas (Richmond Hill, N. J.), O. Nagelė (Chicago), T. Narutienė (Chicago), R. Navasaitis (Detroit, Mich.), K. Ožalas (Elizabeth, N. J.), E. Paliokienė (Chicago), A. Paliokaitė (Chicago), V. Petrauskas (N. Chicago), S. Procuta (Chicago), A. Puras (Brooklyn, N. Y.), V.P. (Waterbury, Conn.), Palionis (Chicago), A. Pavilčiūtė (Chicago), Pupalaigis (Chicago), Stp. Paulauskas (Cicero, Ill.), M. Reklaitis (Chicago), Vl. Rimavičius (Chicago), A. Ragelis (Rochester, N. Y.), K. Rūkas (Elmwood, Conn.), K. Stasiūnaitis (Newton, Conn.), V. Sklerys (Chicago), A. Skobeikaitė (Richmond Hill, N. J.), A. Skrupskelienė (Chicago), A. Siliūnas (Chicago), M. Silkaitis (Chicago), R. Šiaudikis (Chicago), Pr. Šlepetys (Elizabeth, N. J.), Šukaitis (Hamilton, Canada), kun. J. Tautkus (Omaha, Nebr.), V. Urbonas (Detroit, Mich.), J. Vaičekonis (Elgin, Ill.), J. Vaičiūnienė (Chicago), B. Vindašienė (Chicago), Vidžiūnienė (Chicago), A. Zurdžius (Elizabeth, N. J.)

Po 2 dolerius: V. Čepas (Chicago), K. Graudienė (Newark, N. J.), O. Kriškėičiūnienė (Chicago), Vl. Micas (Chicago), G. Meilus (Chicago), A. R. Mironas (Los Angeles, Calif.), B. G. Narbutas (Los Angeles, Calif.), M. Šmulskštienė (Evanston, Ill.),

P. Vėbra (Chicago), St. Vėrpa (Cleveland, Ohio).

Po 2.50 dolerius: J. Radvilaitė (Chicago), D. Stakytė (Chicago).

Po 3 dolerius: J. Bertulis (Chicago), A. Rauchas (Chicago), R. Rinkevičienė (Chicago), F. Strolia (Chicago), F. Valaitis (Chicago), S. Valiukėnas (Chicago).

Po 5 dolerius: Anglijos Lietuvių Klubas (Chicago), K. Balzaras (Chicago), Vkt. Binkis (Chicago), B. Briedienė (Chicago), El. Jasaitienė (Chicago), Br. Macianskis (Chicago), A. Mickūnaitė (Yonkers, N. Y.), Vyt. Petrauskas (Chicago), K. Smalys (Chicago), Vyt. Vepštas (Chicago), J. Vilutis (Chicago), J. Vincūnas (Chicago).

Po 10 dolerius: dr. Brt. (Chicago), J. Ignatonis (Chicago), prel. M. Krupavičius (Cicero), Jz. Mažeika (Chicago), Alf. Nėvardauskas (Chicago), V. Tamošiūnas (Detroit, Mich.), J. Vainėkis (Chicago), D. Velička (Chicago).

15 dolerius: E. Jasinskienė (Phoenix, Arizona).

25 dolerius: A. Jelionis (Venta Engineering Co. (Chicago).

100 dolerius: inž. J. Stankus (Chicago).

Su šiuo būriu rėmėjų, kuriems čia reikiama nuoširdi padėka bei pagarba, ir pradėta tvėrėti ne kiekčių, o patvaresnės medžiagos tvora. Pradėta su viltingu tikėjimu, jog tam darbui baigti dar atsilięps ne mažesnis būrys lituanistinio švietimo bičiulių.

DIRKITE IAV TAUPYMO BONUS

FURS BY SIMON
• Custom Made Furs • Repairing
• Remodeling • Storage
• Cleaning •
Daily 9 A. M. to 6 P. M.
Mon. & Thurs. 9 A.M. to 9 P. M.
5932 So. PULASKI ROAD
Tel. 582-0432

CHICAGO'S SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS
BUČO DARZAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS

KUO GARSUS BUVO...

(Atkelta iš 1 psl.)

palūžo, ir nenustojo vilties. Jis ėjo, klupo ir vėl kėlėsi, bet niekad nenuleido rankų. Jei jo viena spaustuvė subankrutavo ir varžybininkai apkarpė jo ūkį — žemę ar gyvulių bandą, visvien jis stengėsi įsigyti kitas spausdinimo mašinas, o tą patį ūkį — vėl kaip nors pastatyti "ant kojų". Jeigu vienuose balsavimuose mažlietuviai gavo maža balsų į vokiškąjį seimą, Jankus nepasimetė, dirbo toliau, ruošėsi kitiems rinkimams ir ruošėsi ne tik žodžiu agituodamas žmones balsuoti už lietuvius, bet panaudodamas tam tikslui siekti ir kitą galingą priemonę — spaudą, pakol savo tikslą atsiektė. Lietuvis atstovas į vokiškąjį reichstagą buvo prarastas.

Šioje vietoje prisimintinas pasakojimėlis apie žmogų — ūkininką ir ryžtingąjį sutvėrimėlį — vorą. Esą, sudegė ūkininko trobos. Jis įpuolė į didelį pesimizmą ir nevirtė. Nuleido rankas ir visiškai nebeturėjo ryžto nei dirbti, nei gyventi. Buvęs vasaros metas. Ūkininkas nuėjęs į gaisro nepaliestą sodą ir aukštiečnikas atsigulęs po obelimi, kad geriau apdūmų savo nevirtę.

Obelies šakose — darbavėsis voras. Jis kabinėjęs ant šakų savo siūlus, o vėjelis — blaškęs ir nutraukinėjęs juos. Voras lipęs, kabarojęsis aukštyn, vėjelis ir toliau nutraukinėjęs jo tinklo užuomazgas. Voras puolęs žemyn ir vėl kabinėsis — lipęs į viršų. Voro ryžtingumas ir pavyzdys — smarkiai paveikęs padegėlį ir jis, dar tą pačią dieną, ėmėsis darbo sudegusias trobas atstatyti. Voro kantrybė — gražino ūkininkui viltį ir pasiryžimą...

Gi Jankui — nereikėjo nei voro pavyzdžio. Jis pats visą gyvenimą darė taip, kaip darbštusis ir ryžtingasis voras: visada su optimizmu jis žiūrėjo į ateitį ir su pasitikėjimu žengė į priekį. Žodžiu sakant, M. Jankus visą laiką buvo tarytum niekad nepailstanti, nepalūžianti ir nuo savo siekių nesitraukianti lietuvių gyvoji dvasia Mažosios Lietuvos. Jis, kaip tas jaunas ir aistringas darbu pajūrio žvejys, tarytum sakyte sakė kažkam (greičiausiai — pats sau), kaip anas — jaunasis molinai:

"Prikelk mane anksti, motule,
Kol saulė dar už vandens,
Su pirma kylančia žuvėdra,
Aš jūron plaukti ketinu"...

M. Jankus buvo vienas būdriausių, judriausių ir kovin-

giausių vyrų anais laikais, kovojančių už lietuvių teises Mažosioje Lietuvoje. Jis buvo vienas pastoviausių ir patvariausių kovotojų. Jeigu kam taikintinas dr. Sauerveino - Girėno sukurtos giesmės — mažlietuvų himno posmas, "Kaip ažuols drūts prie Nemunėlio, lietuvis nieko neatbos", tai tik jam — Martynui Jankui, garbiam Mažosios Lietuvos Patriarchui.

Juk jis, išgyvenęs 88-nerius metus šioje žemelėje, visą amžių sirgo viena ir ta pačia liga — sielėjimu, darbu ir veikla savo Tėvynės Lietuvos labui. Tai tikrai būta žmogaus — toji sritį (lietuviškoji veikloji) "chroniško ligonio" — nepagydomo...

Pasitaiko žmonių, dominuojančių ištisą epochą savo vardu ir darbais, bet jų — nedaug. Tokių žmonių tarpe, kaip pavyzdys — nurodytiną M. Jankus. Jis pirmiau dominavo ir rodė pavyzdį savo darbais, paskiau — populiarumu, nuolatinu pavyzdingo gyvenimo švytėjimu ir t. t.

Nūdienos aplinkybėse, gal M. Jankus ir nebūtų didelis, nebūtų garsus, bet jo didybė ir garsas — pasireiškė jo gyventoj epochoj, jo gyventam laike ir aplinkumoj.

Jis visą laiką, pasakytume, tarytum tas užsispyręs kalnų lipėjas, kopė į kalnus, veržėsi į priekį, braukdamas prakaitą nuo kaktos, dažnai — nė nepagalvodamas, ar jam pasiseks priokpti kalno viršūnę, ar ne, o gal, ko gero, teks žemyn nuriedėti, susikulti ar net — užsimušti.

Alegoriškai analizuodami šį nusakymą, matome panašų M. Jankaus užsispyrimą lietuviškosios spaudos pamėgime, spaudos ir knygų leidimo darbe, jo balsų medžiojime į vokiškąjį reichstagą etc.

Martynas Jankus, anot prel. M. Krupavičiaus būdingo išsireiškimo kito asmens atžvilgiu, kaip tas artojas, per visą savo ilgą ir gražų amžių, vertė vagą kietoj šlynoj, liejo prakaitą ir ne visada žadamą ir laukiamą derlių kirto. Pikti varnai dažnai pasėtam grūdai net išdygti nedavė. Bet jis, pats, nenusimindamas, nukreipęs žvilgsnį į ateities tolius, — žengė paskui savo kuinelį, žagrelę kietai laikydamas, vis pirmyn ir pirmyn. Jo darbų, vis dėlto, palikti pilni aruodai mūsų Tėvynėlei. Bedirbant, šlyna — dar daugiau įdžiūvo ir artojui — dar daugiau ir sunkesnio darbo buvo, bet jis to nebojo ir tesėjo iki mirties...

Tai gi, M. Jankus buvo didelis,

ar ne? Vertas jis Mažosios Lietuvos Patriarcho vardo, ar ne? Ir, pagaliau, ar suvaidino jis ryškesnį vaidmenį savo gyvenamajam laikotarpiu, ar ne? Į šiuos klausimus — teatsako sau kiekvienas iš skaitytojų individualiai. Rašančiajam šiuos žodžius gi atrodytu, jog visuose čia patiektuose klausimuose — tikty atsakymui tik vienas žodelytis; — "taip".

Dėkinga lietuvių tauta M. Jankui spontaniškai suteikė Mažosios Lietuvos Patriarcho titulą. Bet tokio titulo pareigas — juk jis buvo pats pasirinkęs ir priėmęs iš pat jaunystės dienų, pasakytume, dar nuo tada, kada namiškiai Merčiuku, o kaimynai — Jankų Merčium vadindavo. Gi tose pareigose, kaip matėme, jis niekad, o niekad nesusvyravo, nesuabejojo ir jose išbuvo pavyzdingiausių lietuvių ir savo tautiečių — Mažosios Lietuvos tėvynainių vadovu bei dvasine siela iki pat mirties. Ar tai nėra vienas iš pagrindinių M. Jankaus gerųjų bruožų ir privalumų, kad jam galėtume pripažinti garsumo atspalvį?

Ypatinai savo senatvės dienomis, anot žurn. V. Rastenio, M. Jankus, nors ir nebeatrodęs visuomeninių bei politinių dalykų sprendėju, o atrodęs tik kaip didžiulė šeimą patriotiškai belaimingas senas tėvas, kaimo šviesuolis, romantikas, tačiau legendiška aureolė — niekad jo asmenyje nepranykusi...

Iš tikrųjų, Jankus toks ir buvo: paprastas, humaniškas, vienas, lėtas, gal net — flegmatiškas, ypač kiek lieti jo privatų gyvenimą. Bekompromisinis, dažnai net pakarštėjęs, vienok jis buvo ten, kur reikalai lieti jo veiklos politinę sritį. Ypatinai buvo karštas kovotojas prieš vokiečius, ilgus metus engusius jį patį ir jo brolius bei seses — mažlietuvius.

Po to, slinkdamas jau į senatvės dienas, jeigu kur ir kokia nors proga kalbėdavo, ar parašydavo iš savo praeities veiklos prisiminimų, mėgdavo įterpti pamokinančio elemento. Bet tas jo pamokymas — visiems priimtinas — ne pamokslaujantis, tik tėviškai nuoširdus, geras, pasakytume, tikrai patriarchališkas.

Bedirbdamas visuomeninį ir politinį darbą, be abejonės, M. Jankus turėjo nemaža draugų, bet kita tiek (o gal daugiau!) ir priešų, pradedant "Aušros" laikais, baigiant paskutinėmis, priešmirtinėmis dienomis. Kai kurių iš jų kritikos — dar ir šiandien nenuityla, nežiūrint, kad apie mirusius — kalbama arba gerai, arba — nieko. Vienok ir tai — yra visiškai natūralu, nes kritikuotojai — taip pat yra darę ir tebedaro klaidų, su sąlyga — jei jie ką nors iš viso dirba. Sakoma, jog: "Kas nedirba — tik tas neklysta"...

Ir Kristus juk yra pasakęs: "Meskite į nusidėjėlių akmenį tas, kuris esate be klaidos". Deja, po tokio pasiūlymo — niekas nemetė. Vadinas, nebuvo besijaučiančių be klaidos...

Vieną dalyką norėtusi pabrėžtinai turėti mintyse ir kitiems priminti, jog a. a. M. Jankui niekas negalėtų primesti vieno ir svarbiausio reiškinio — kokio nors nenuoširdumo ar nenoro daryti gera savo tautai ir valstybei, ypač broliams ir sesėms — mažlietuviams.

Tad, va, susumavus šias mintis, gal ir paaiškės, kuo M. Jankus buvo garsus? Nors iš tikrųjų — tas kuklusis žmogus, ypač paskutiniųjų dienų patriarchališkasis senelis, gal seniausias iš Lietuvos pabėgėlis tremties stovyklose, Vokietijoje, niekad ir nesiekė, netroško jokio garso nei garbės, nors jos — tikrai buvo vertas.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

Patį žinomiausia ir patikimiausia firma Amerikoje, turinti daugel metų patyrimo siunčiant

DOVANAS — SIUNTINIUS Į USSR.

Gavėjas nieko nemoka. Tūkstančiai klientų patenkinti. Garantuotas skubus ir tikslus pristatymas. Visi siuntiniai apdrausti. Visuose mūsų skyriuose yra gausus aukštos rūšies prekių pasirinkimas prieinamom kainom.

Dėl informacijų ir nemokamų katalogų kreipkitės į visus mūsų skyrius.

COSMOS PARCELS EXPRESS CORP.

• NEW YORK 3, N. Y. — 39 - 2nd Avenue	AL 4-5456
• NEW YORK, N. Y. 10011 — 108 West 14th St.	CH 3-3005
• BROOKLYN 11, N. Y. — 370 Union Avenue	EV 4-4952
• BROOKLYN 7, N. Y. — 600 Sutter Avenue	DI 5-6808
• ATHOL, Mass. — 61 Mt. Pleasant Street	CH 9-6245
• BOSTON 18, Mass. — 271 Shawmut Avenue	LI 2-1767
• SOUTH BOSTON 27, Mass. — 327 West Broadway	AN 8-0068
• BUFFALO 6, N. Y. — 332 Fillmore Avenue	TL 6-2674
• CHICAGO 22, Ill. — 2222 W. Chicago Avenue	BR 8-6966
• CHICAGO 8, Ill. — 3212 So. Halsted Street	WA 5-2737
• CLEVELAND 13, Ohio — 904 Literary Road	TO 1-1068
• Detroit, Mich. — 7300 Michigan Avenue	VI 1-5355
• GRAND RAPIDS, Mich. — 636-38 Bridge St., N. W.	GL 8-2256
• HAMTRAMCK, Mich. — 11333 Jos. Campau	GL 7-1575
• HARTFORD 14, Conn. — 200 Franklin Ave. Tel. 233-8030, 246-0215	ES 2-4688
• IRVINGTON 11, N. J. — 762 Springfield Ave.	RI 3-0440
• YOUNGSTOWN 3, Ohio — 21 Fifth Avenue	AN 1-2994
• LOS ANGELES 22, Calif. — 960 So. Atlantic Blvd.	FO 3-8569
• LAKEWOOD, N. J. — 126 - 4th Street	BI 3-1797
• NEWARK 3, N. J. 428 Springfield Avenue	LO 2-1446
• NEW HAVEN, Conn. — 509 Congress Avenue	MU 4-4619
• PATERSON 1, N. J. — 99 Main Street	GR 2-6387
• PASSAIC, N. J. — 176 Market Street	PO 5-5892
• PHILADELPHIA 23, Pa. — 525 W. Girard Ave.	HU 1-2750
• PITTSBURGH 3, Pa. — 1307 E. Carson Street	FI 6-1571
• SAN FRANCISCO, Calif. — 2076 Sutter Street	PL 6-6766
• WATERBURY, Conn. — 6 John Street	SW 8-2868
• WORCESTER, Mass. — 174 Millbury Street	GR 6-2781
• YONKERS, N. Y. — 555 Nepperhan Ave.	

NELAUKITE — RYTOJ GALI BŪTI PERVĖLUI

Jei norite užsitikrinti nuo ugnies namus, baldus, automobilius, ar šiaip ką apdrausti, reikalaukite agento, arba brokerio, kad jis parūpintų jums polisą per mūsų kompaniją. Nelaimė išitikus, neturėsite jokių nemalonumų.

"Mes esame pirmaklasiai nariai Chicago Board of Underwriters"

O'MALLEY & McKAY, INC.

222 WEST ADAMS STREET KAMBARYS 1043
Telefonas: Central 6-5206

Generaliniai Agentai šių Kompanijų:

American Bonding	Manhattan Fire & Marine
American Indemnity	Mercury Mutual
Casualty Mutual	Monarch
Fidelity & Deposit	National Union
Fire and Casualty of Conn.	New York Fire
Gibraltar Insurance	Security Insurance
The Hanover	United States Fire
Highway Insurance	Universal Insurance
The Home	Western Fire & Casualty
Interstate	California Life
LaSalle Casualty	

mūsų žingsniai

LEIDŽIA: SANTARA - ŠVIESA ♦ REDAGUOJA REDAKCINIS KOLEKTYVAS CHICAGOJ

Medžiagą siūsti; Daliai Bylaitienei, 6949 So. California Ave., Chicago, Ill. 60629

8 METAI

1965

NR. 2 (201)

NEORNAMENTUOTA POLITIKA

"Tau, Lietuva, kad būtum
laisva ir demokratinė, skyriau
visa savo gyvenimą".

Steponas Kairys

Prisimenu, tai buvo 1946 metų vėlybą sekmadienio popietę, skubėjome iš Tübingeno geležinkelio stoties namo. Traukinys vėlavosi mažiausiai valandą ir buvome tikri, kad laukiamo svečio savo namuose nebeprasime. Atidarę savo namų tvoros vartelius, suradome ant cementinio namų prieangio besėdintį ir mūsų belaukiantį profesorių Steponą Kairį. Pamatę mus šiek tiek sumišusius ir bepradedančius atsiprašinėti, profesorius džentelmeniškai atsikėlė nuo cementinio namų slenksčio ir kreipėsi į mus: "Žinau, traukiniai vėluoja, o aš turėjau progos parūkyti ir nenusibodo jūsų belaukiant". Po to sekė malonus pasikalbėjimas įvairiais visuomeniniais klausimais iki vėlybo vidurnakčio.

Prieš save turiu Stepono Kairio knygą "Tau Lietuva". Skaitau iš šios knygos įvado: "Be eidamas savo gyvenimo keliu nesiribojau vien jausmine - patriotine mūsų kraštui ir jo žmonėms duokle, kuria daug kas atsiiperka nuo pareigų Lietuvai. Čia užtikrinu, kad niekuomet nebuvau netekęs pajautos, kad realiai stoviu ant žemės, visuomet jausdamas jos gyvenimo pulsą... Esu tvirtai įsitikinęs, kad dabar globaliniu mastu vykstančiose rungtynėse tarp Rytų ir Vakarų laimės ne komunizmas, bet laisvas pasaulis... Laimės dėl to, nes komunizmas, sutapęs su barbarizmu, purvan pamynęs gražiausius idealus, neturi kuo savięp patraukti žmonių. Laimėjimą nulėms žmogus. Tuo tikėjimu noriu apkrėsti kiekvieną protavimo ir jautrios sielos žmogų".

Kad šioms ornamentuotiems žodžiams patikėti, reikia juos išgirsti iš lūpų neornamentuoto politiko, Stepono Kairio, kuris 1964 metais pasitraukė iš mūsų tarpo, palikdamas didelį savo visuomeninių darbų testamentą ir dar didesnę tikėjimą į laisvą demokratinę Lietuvą.

Ta pačia proga verta pažvelgti į jaunąją mūsų politikų kartą emigracijoje ir paklausti, ar jie yra pasiruošę ilgam ir sunkiam visuomeniniam darbui, siekiant Lietuvos laisvės. Netenka abejoti mūsų jaunosios kartos jausminiu patriotiniu nusiteikimu, neretai pasireiškiančiu tautiniais

rūbais pasipuošusių lietuvių ornamentuota kultūrinė veikla, kiek rečiau visuomeniniu darbu, kuris daugumoje ribojasi pavienių individų politinėmis pastangomis. Tokių pavienių visuomenininkų veiklą, atrodo, ypatinčiai norėtų remti Lietuvių Bendruomenė, nepagailėdama išpuosti jų galvas, anot indėnų vadų, tautinėmis plunksnomis, kad jau iš tolo būtų pastebimos. Šitokios ornamentuotos visuomeninės veiklos dažnai užtiksimė mūsų tremties gyvenime.

Nepaneigiant formalinės visuomeninės veiklos reikšmės, negailma taip pat nepastebėti dažnai perdėtą, jeigu nesušaržuotą tos veiklos charakterį. Dėl to, kaltininkų galima surasti labai daug. Tuo labiau, čia J. A. Valstybėse politinių partijų ir politikų viena iš didžiausių dorybių yra įgyti galimai didesnį populiarumą žmonių masėse, nesigailint rašalo, sagtukų, būgnų ir kitokios reklamos. Bet iš kitos pusės tie, kurie gerai pažįsta J. A. V. politinį gyvenimą, žino, kad neretai pagrindiniai politiniai nutarimai yra padaromi neornamentuotų politikų, sudarančių įvairių politinių partijų komisijų narius ir prezidentinius patarėjus.

Grįžtant prie mūsų lietuviškų politinių veiksmų čia J. A. V., reikia pripažinti, kad jie visi sprasdami formalios ir faktinės politinės veiklos balanso būtinumą, stengiasi jį išlaikyti. Ypatinčiai sunku yra pavieniams politikams surasti tiesesnę, paprastesnę kelią tarp gražiai pasipuošusių ornamentuotos politikos kryžkelių.

Ieškant atsakymo į iškeltus klausimus, reikėtų atsakymo ieškoti ne tiek pavienių individų ornamentuotos politikos kryžkelėse, kiek mūsų visuomenės politinėje ir ideologinėje diferenciacijoje.

Kaip ir kiekvienoje visuomenėje, taip ir lietuviškoje politiškai neorganizuota visuomenės dalis sudaro didelę daugumą. Jeigu mūsų vyresnioje kartoje yra ryškesnė politinė - partinė diferenciacija, tai jaunesnėje kartoje yra daugiau išryškėjusi kultūrinė — ideologinė diferenciacija, kuri yra apėmusi plačius visuomeninius sluoksnius.

Šioje kultūrinėje — ideologinėje diferenciacijoje pastebimi labai įdomūs reiškiniai. Libera-

Šviesiam Stepono Kairio atminimui

Netekome Stepono Kairio. Iki šiol sunku apsiprasti su mintimi, kad jis mus apleidė. Kol jis buvo gyvas — lyg jautėmės saugiau, žinojome, kad turime šviesų, tvirtų principų žmogų, kuris sielojasi Lietuvos reikalais, jos ateitimi, visa savo esybe ja rūpinasi. Nes jam — Lietuva buvo viskas.

Jeigu Mykolą Biržišką vadindavome Lietuvos Sąžine, tai Steponas Kairys personifikuoja lietuvių idealą. Jame susikaupė Lietuvos ūkininko per šimtmečius įgyta išmintis, baudžiauninko ašaros ir skriauda, taip pat ir senųjų Goštautų, Radvilų riteriškumas, šventa bajoro pareiga rūpintis kraštu, dėl jo kovoti ir mirti.

Stepono Kairio nebėra gyvųjų tarpe. Bet kas yra individo gyvenimas? Trumpas sąmonės blikstelėjimas amžinybėje! Ir kas yra mirtis? Galim tikėti ar netikėti tarpimu dausose, bet mums, likusiems šioje žemės pakalnėje tas, kuris iš jos pasitraukė — neišnyko. Jis lieka gyvas mummyse, mūsų atmintyje. Jo darbai tebeveikia mus: jo tarti žodžiai tebežadina ir tebelydi mūsų veiksmus ir mintis.

Ir tikrai, ar nėra realesnis tas, kad ir miręs žmogus, kurio kūrybingumas, kurio kilni siela tebekelia mummyse aukštesnius jausmus, argi nėra realesnis jis už visus tuos, dar fiziškai gyvus, kurie niekuo nesireiškia, tik merdi savo smulkiuose reikaluose paskendę, nieko vertingo nesukūrę?

Steponas Kairys tebėra gyvas mummyse. Jo pavyzdys, jo veikla, ilgai mums skaidrins tamsią padangę.

V. D. S.

liau nusiteikę mūsų katalikiškų organizacijų nariai, nusimetę ornamentuotos konfesinės politikos plunksnas aiškiai rodo savo pastangas artimiau bendradarbiauti su daugumoje laicistinių plunksmų atsikračiusiais liberalais.

Atrodo, kad šių dviejų visuomeninių srovių suartėjimas ir įsijungimas į bendrą visuomeninę veiklą mūsų lietuviškuose politiniuose centruose ne tik duotų pagrindą atsikratyti dešimtmečiais nesibaigiančių vie-
nu kitų įtarinėjimu būtais ne ne-

Amerikos Lietuvių Taryba po reformų

Sunku šiandien surasti JAV Lietuvį, kuris nepripažintų ALT'ui jo reikšmės kovoje už Lietuvos Nepriklausomybę, bet taip pat sunku būtų surasti du mūsų tautiečius, pavienius neorganizuotus individus, kurie tarpusavyje sutiktų dėl ALT'o politinės atstovybės struktūros. Suprantama, nes ALT'as negali pilnai atstovauti pavienių, neorganizuotų lietuvių politinių pažiūrų. ALT'as atstovauja organizuotus lietuvius, susitelkusius į lietuviškas politines organizacijas ir reikšmingas kultūras, savišalpos draugijas. Stengdamasis kiek yra įmanoma suvokti bendrines lietuvių politines pažiūras ir jas išreikšdamas, ALT'as atstovauja pavienius individus tiek, kiek jų nuomonės sutampa su pagrindiniais ALT'o tikslais. Pavieniai asmenys, norį aktyviai dalyvauti politinėje veikloje, turėtų įsijungti į ALT'ą sudarančių organizacijų veiklą arba dėti visas pastangas savo veikla įsijungti į tokias visuomenines draugijas, kurios galėtų būti atstovaujamos ALT'o. Suprantama, kodėl pavienių lietuvių kritika turi labai mažą įtaką į ALT'ą ir bet kuri jo reforma paprastai išplaukia iš ALT'ą sudarančių visuomeninių organizacijų atstovų kritikų. Panašiai įvyko ir prieš kelis metus, kai dalis ALT'ą sudarančių organizacijų ėmėsi iniciatyvos jį reformuoti. Tų didelių reformų pasėkoje įvyko maži ALT'o tarybos ir dar mažesni ALT'o valdybos pakitimai. Į ALT'o valdybą buvo priimtos trys naujos organizacijos ir ALT'o valdyba buvo praplėsta trimis naujais nariais, iš kurių du nuolatiniai ir vienas laikinas vienmetis ir daugiau reprezentacinis. Vargu, ar reikia šiandien svarstyti ar padarytos reformos geros ar blogos, bet atrodo, svarstytinas klausimas, ar reformų pasėkoje ALT'o veikla suaktyvėjo ir jo nuveiktų darbų skaičius padidėjo. Reikia pripažinti, kad kai kuriose srityse ALT'as yra parodęs didesnę susidomėjimą lietuviškais politiniais klausimais ir nesitenkina vien tik politine reprezentacija. Bet taip pat yra sričių, kuriose kaip pav. informacinėje srityje ALT'o veikla yra sumažėjusi. Atrodo, kad reformos padėjo, bet ne tiek kiek

būtais dalykais, bet taip pat duotų pradžią konstruktyviai, nekonfesiniam pagrindu organizuotai, neornamentuotai lietuviškai politinei veiklai.

Tada Stepono Kairio parašyti testamentiniai žodžiai mūsų jaunesniajai kartai galės būti tikrai įgyvendinti:

“Prieš mus stovi labai svarbūs ir sunkūs uždaviniai — iškovoti laisvą Lietuvą, atkuriant ją demokratijos ir nedviprasmiško socialinio teisingumo pradais. Juos įgyvendins mūsų jaunoji karta tiek emigracijoje, tiek ir pačioje Lietuvoje. Tad, Tau jaunime noriu palinkėti, kad kur bebūtum pasaulyje visad būk ištikimas savo kraštui, mūsų Lietuvai”.

iš jų buvo laukiama. Ar nebūtų tikslinga ieškoti tam priežasčių ne tiek pačiose reformose, kiek reformatoriuose, tai yra ALT'ą sudarančių visuomeninių organizacijų atstovuose ir jų paklausti, ar jie patys persiorganizavo siekiamų reformų dvasioje, t. y.: įtraukė daugiau naujų ir aktyvesnių savo organizacijos narių į ALT'ą, ne vien tik reprezentuoti, bet taip pat konkrečioms politiniams darbams vykdyti. Tektų konstatuoti, kad ALT'ą sudarančių organizacijų atstovai savo tarpe didesnių reformų nepadarė ir be kelių išimčių pasitenkino daugumoje reprezentacine veikla. Dėl to kalbant apie ALT'o veiklos išplėtimą, vargu ar tikslinga kalbėti apie padarytų reformų reikšmę veiklai plėsti, nes jos mažai prisidėjo prie tos veiklos pagyvinimo. ALT'ą sudarančios organizacijos turėtų rimtai pasvarstyti ar jas atstovaujant ALT'o tarybos ir ypatingai valdybos nariai yra patys geriausi iš geriausių šiam svarbiam politiniam darbiui. Bet kuriai visuomeninei veiklai bet ypatingai politinei reikalingi patyrę ir kompetentingi visuomenininkai daugumoje politinį patyrimą įgiję visuomeninėse organizacijose, ne tik norį dirbti, bet kur kas svarbiau galį ir turį laiko užsidėmus uždavinius atlikti. Reikia pripažinti, kad dalis ALT'o valdybos narių dėl įvairių priežasčių pasitenkina daugumoje tik reprezentacine veikla ir ALT'o valdybos darbuose aktyviai nedalyvauja. Suprantama, kodėl dėl daugumoje asmeninių ir politinių priežasčių ALT'ą sudarančios organizacijos nesiima iniciatyvos savo grupėse ALT'o valdybos atstovus perrinkti. Atrodo, būtų tikslinga, kad patys ALT'o valdybos nariai darytų pastangas, kad jų organizacijose atstovo į ALT'o valdybą rinkimas būtų aktyviai vykdomas ir dėtų visas pastangas, kad būtų daugiau negu vienas kandidatas, t. y. jis pats. Praktiškai kalbant kiekvienais metais ALT'o valdybos atstovas turėtų įteikti atsistatydinimą savo organizacijai ir imtis iniciatyvos, kad būtų pasiūlyti kiti kandidatai.

Be to, kyla klausimas, ar ALT'as po padarytų reformų remiasi pakankamai plačia visuomeninių organizacijų baze ir ar mūsų lietuviškoji visuomenė yra pilnai atstovaujama. Į šį klausimą nelengva atsakyti tuo labiau čia, JAV, kur mūsų lietuviška visuomenė yra išsiblaškiusi po visus Amerikos kampus ir pilnas jos susiorganizavimas ir atstovavimas yra beveik neįmanomas. Dėl to ALT'as yra susiorganizavęs ne tiek politinio atstovavimo, kiek politinės reprezentacijos principu, kuris remiasi tradicine mūsų visuomenės diferenciacija į politines sroves. Tradicinis, srovinis-partinis mūsų visuomenės pasiskirstymas daugumoje atitinka mūsų vyresniosios kartos politinę diferenciaciją, kuri yra atstovaujama ALT'e. Mūsų lietuviškoji jau-

nesnioji karta dėl įvairių priežasčių, kurių čia neminėsime (tai atskiras svarstytinas klausimas), aktyviai į politinių partijų darbą neįsijungia. Nežiūrint to ir jaunesniojoje kartoje yra ryški visuomeninė diferenciacija, gal būt ne tiek ideologine-politine prasme, kiek ideologine-kultūrine prasme. Šiuo metu JAV turime tarp visos eilės organizacijų dvi ryškias ideologines jaunesniosios kartos sroves: tautiškai-katalikišką srovę, daugumoje atstovaujama vyčių — ateitininkų ir tautiškai-liberalią srovę daugumoje atstovaujama šviesininkų-santariečių. Šių dviejų organizacijų srovių įsijungimas į ALT'o tarybą ir valdybą yra būtina reikalingas, norint turėti mūsų ne tik vyresniosios, bet ir jaunesniosios kartos lietuviškos visuomenės plačią paramą. Šių dviejų srovių aktyvų įjungimą į ALT'ą vargu ar būtų galima laikyti reforminiu, tuo labiau, kad jos jau yra atsto-

vaujamos ALT'o taryboje ir liktų šias dvi jaunesniosios kartos sroves aktyviai įjungti į ALT'o valdybos darbus ne kaip laikinus vienmetinius tos valdybos narius, bet kaip lygius tarp lygių ALT'o valdybą sudarančių organizacijų atstovus.

Jaunesnioji lietuviškos visuomenės karta yra reikalinga vyresniosios mūsų kartos politinės patirties, o vyresniajai kartai yra būtina turėti jaunesniosios kartos iniciatyvą aktyviai politinei akcijai.

ALT'o organizacijai nereikalingos daug išreklamuotos išorinės reformos, bet yra būtina reikalingas vidinis persiorganizavimas ta prasme, kad ALT'ą sudarančios organizacijos ne tik būtų reprezentuojamos ir kad tų organizacijų atstovai ne tik norėtų, bet taip pat sugebėtų su kaupu atlikti jiems lietuviškos visuomenės uždėtą pagrindinį uždavinį — padėti Lietuvai atgauti laisvę ir Nepriklausomybę. Jonas Valaitis.

Australijos lietuviai grafikai Čikagoje

Santaros - Šviesos Federacijos Čikagos Skyrius gegužės 1—9 d. Čiurlionio Galerijoje ruošia australiečių grafikų parodą. Parodoje savo darbais dalyvauja Eva Kubbos, Vaclovas Ratas, Henrikas Šalkauskas, Algirdas Šimkūnas ir Adolfas Vaičaitis.

Eva Kubbos gimė 1928 m. Didžilininkuose, šilutės apskr. Studijavo grafiką kaip stipendininkė Berlyne, Hochschule fuer Angewandte Kunst 1946—1951. 1952 m. išvyko į Australiją. Melbourne Royal Technical College studijavo toliau. Jos darbų yra šiose galerijose: National Gallerie of New South Wales, National Gallerie of Western Australia, National Gallerie of South Australia, National Gallerie of Queensland, Newcastle City Gallerie, Commonwealth Collection (Canberra), National Gallerie of Kuala Lumpur (Malazija) ir kitur. Dailininkė dalyvavo Australijos Užsienio Reikalų Departamento organizuotoje Australijos reprezentacinėje parodoje Pietryčių Azijos miestuose, Tokio Print Biennale ir kitur. Dažnai pasirodo Australijos lietuvių rengiamose parodose. Yra laimėjusi: Armidale Prize 1963 m., Mirror-Waratah Prize 1963 m., Rockdale Australian Fashion Fabric Urice (Design Award) 1964 m. ir kt.

Henrikas Šalkauskas gimė 1925 m. Studijavo L'Ecole des Arts et Metiers Freiburge ir Freiburgo universitete. 1949 m. emigravo Australijon. 1953 m. — pirmieji abstraktūs darbai. Nuo 1955 m. — vien abstraktinė kūryba. Maždaug nuo 1960 m. Australijos dailės sluoksniuose Henrikas Šalkauskas tampa stipriausios australų grafikų grupės atstovu. Dalyvauja: Antroje ir Trečioje International Print Biennale (Tokio 1960 m. ir 1962 m.), šeštoje Sao Paulo Biennale (Brazilija, 1961), 15 Australians parodoje (Londonas ir Newcastle, 1960), 4 Arts in Australia (keliaujanti meno paroda pietrytinėje Azijoje, 1962). Penktoje International Exhibition of Gra-

phic Arts (Lublana, Jugoslavija, 1963), International Exhibition of Prints and Drawings (Lohana, Šveicarija, 1964); asmeninės parodos Melbourne (1961), Sidnėjū (1961, 1964), Adelaidėj (1964). Nuo 1960 m. laimė bent penkiolika smulkesnių ir stambesnių premijų. Jo darbai randasi dešimtyje Australijos galerijų, muziejų, universitetų.

Algirdas Šimkūnas gimė 1927 m. Gatakiemio k., Saldutiškio valsč. Dailės studijas pradėjo Vilniaus Dailės Akademijoje ir tęsė Freiburge, L'Ecole des Arts et Metiers. Telesforo Valiaus vedamoje grafikos klasėje. Atvykęs Australijon dirba grafikoje ir tapyboje. Dalyvauja įvairiose Australijos rengiamose parodose (virš 40 iki šiol). Surošė dvi individualias parodas, dabar ruošiasi trečiajai. Algirdo Šimkūno darbų yra įvairiose galerijose ir privačiai.

Adolfas Vaičaitis gimė 1915 m. Šiaurės Lietuvoje. Lankė Joniškio ir šiaulių gimnazijas. 1939 m. baigė Kauno Meno Mokyklą, grafikos studiją. Trumpą laiką mokytojavo Jurbarko gimnazijoje. 1941—44 m. dirbo meno redaktoriaus pareigose Valstybinėje Knygų Leidykloje Kaune. Buvo keletu laikraščių iliustratorių. Priklausė Lietuvių Dailininkų Sąjungai ir dalyvavo jos ruošiamose parodose. Vilniaus ir šiaulių muziejai buvo įsigiję jo darbų. Iliustravo eilę knygų: dr. J. Balio “Lietuviškos pasakos”, L. Dovydeno “Lapino vestuvės”, Aisčio “Pilnatis”, J. Kaupo “Daktaras Kripštukas pragare” ir kitus leidinius. Tremtyje gyveno Australijoje ir Vokietijoje. Dirbo Herderio knygų leidykloje Freiburge. 1948 m. Vokietijoje buvo išleistas liuksusinis jo septynių autolitografijų leidinys vokiečių ir anglų kalbomis. 1950 m. atkeliavo Australijon ir apsigyveno Melbourne. Dalyvavo meno parodose (Nukelta į 6 psl.)

AUSTRALIJOS LIET. GRAFIKAL...

(Atkelta iš 5-to psl.)

Vokietijoje, Amerikoje, Australijoje ir Naujoje Zelandijoje. Rašo lietuvių spaudai straipsnius meno klausimais. 1955—1956 m. buvo Australijos Lietuvių Kultūros Fondo valdybos pirmininkas. Skaitė eilę paskaitų apie meną Melbourne, Adelaidėje ir Sidnėjūje.

Vaclovas Ratas gimė 1910 m. Paliepio k., Seinų apskr. Kaune baigė gimnaziją ir 1935 m. Meno mokyklą. Grafiką studijavo pas A. Galdiką. Vėliau studijas gilino Venecijoje, Florencijoje ir Romoje. 1937—44 m. Nytauto D. Kultūros muziejaus meno skyriaus konservatorius. Priklausė Liet. dailininkų s-gai, Ars ir Formos meno kolektyvams. 1944 m. pasitraukė Vokietijon. Čia priklausė Liet. Dailininkų s-gai Augsburgėje, buvo jos valdybos nariu bei liet. dailininkų įgaliotiniu Tarptautinėje dailininkų s-goje Muenchene, Tarptautinės meno akad. lektorium Muenchene, Freiburgo Liet. dailės inst. nariu, Žiburių dailės skyriaus red. 1946 m. Augsburgėje turėjo privačią dailės studiją - mokyklą. Australijoje priklauso Australijos Contemporary Art Society ir yra LB kultūros tarybos dailės sekcijos vadovu.

Baigęs meno mokyklą, 1935 m. savo medžio raižiniais dalyvavo apžvalginėje meno parodoje. Vėliau dalyvavo meno parodose Lietuvoje, Prancūzijoje, pasaulinėje litografijos ir medžio raižinių parodoje Čikagoje, Čekoslovakijoje, Vokietijoje, Belgijoje, Olandijoje, o dabar Australijoje — Pertho, Sidnėjūje, Aucklände, Nauj. Zelandijoje. 1937 m. pasaulinėje meno ir technikos parodoje Paryžiuje buvo apdovanotas garbės diplomu. Jo raižinių yra išsigiję: Vytauto D. Kultūros muziejus, Vilniaus dailės muziejus, Šiaulių ir Telšių muziejai, Lietuvos Mokslo Akademijs Vilniuje, Pertho valstybinė meno galerija ir NSW valstybinė meno galerija Sidnėjūje. Ilustravo eilę knygų, k. a. "Seku seku pasaką", V. Krėvės "Skerdžius", P. Jurkaus "Dvylika brolių juodvarniais lakstančių" ir kt. 1945 m. Augsburgėje išleista "40 Wood Cuts, Lithuanian Art in Exile" buvo atspausinti jo raižiniai.

S. P.

RECEPTŲ
SPECIALISTAI

J. ir J.
PHARMACY

ROBERT KOVERA
ARLENE AZUKAS

Jūsų registruoti vaistininkai /
IMPORTUOTI KVEPALAI IR
MAX FACTORS KOSMETIKA
GAUTI NAUJI SVEIKINIMAI LIETUVISKI IR ANGLISKI BEI IVAIRIOS DOVANOS MOTINOS DIENAI IR KITOS SPECIALIOMS PROGOMS.
Mrs. SNYDERS SALDAINIAI

2557 West 69th Street
Tel. PR 6-4363

6. — NAUJENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 24, 1965

PSICHOLOGIJOS PATARĖJAS

Paremtas pedagogų psichologų mokslinių tyrinėjimų duomenimis
Redaguoja Med. Daktaras Jonas Adomavičius,
Amerikos Lietuvių Vaiko Ugdymo Draugijos, Inc. — Alvudo atstovas

VAIKO INDIVIDUALYBĖ IR JO DRAUSMINGUMAS

Ped. PETRAS MALDEIKIS, Cicero, Illinois

(Alvudo Kultūrinio Penktadienio paskaitos dalies santraukos tása)

4. Individualybės vertinimas

Visi žmogaus gabumai, palinkimai, temperamentas ir kitos savybės, kurios sudaro jo individualybę, yra laikoma jo asmens dalimi, jo individualiu turtu, kurį reikia išplėsti ir padėti jo individualybei išsiskleisti. Teoriškai svarstant, tvirtinama, kad kiekvienas žmogus, kuris yra vienintelis toks, koks jis yra, turi lygią teisę pagal savo įgimtus pradus išsiskleisti; niekam nepripažįstama teisės kištis į kito individualybės išsiplėtimą ar bandyti ją iškreipti.

Ypač daug apie vaiko individualybės apsaugojimą kalbama Amerikos auklėjime. Čia stengiamasi visą auklėjimą tvarkyti taip, kad nebūtų varžomos vaiko individualybės išsivystymas. Tuo tikslu stengiamasi vaikui duoti kuo daugiausia laisvės; norima leisti jam laisvai pasirinkti mokslo dalykus, laisvai ką daryti ar nedaryti, laisvai apsispręsti, kas yra gera ar negera. Mokykloje mokytojas turi dirbti nebe kolektyviai su visa klase, o darbą atlikti su atskirais mokiniais individualiai. Pasmėrkama mokytojo prievara, ir mokinys negali būti baudžiamas, nes tai gali pakenkti jo individualybei. Todėl šio krašto auklėjimą, kuris per daug rūpinasi vaiko individualybe ir jai duoda pirmenybę prieš moralinius, socialinius tikslus bei vertybes, reikia laikyti individualistiniu.

5. Individualių vertybių vertinimas

Visus žmogaus individualumus mes čia jau aptarėme; tai kaip tik jam vienam charakteringos ypatybės. Ir jei prileidžiama, kad visi jo individualumai yra jo asmens dalykas, kurias reikia išplėsti ir išaukleti, tai tuo pačiu prileidžiama, kad tie individualumai yra vertybės, kurias reikia išsaugoti. Tuo pačiu sutinkama, kad visos žmogaus individualybės yra vertingos ir geros, ir tik reikia jas išplėsti ir apsaugoti nuo iškreipimo ar sužalojimo. Tuo pačiu sutinkama, kad kiekvienas vaikas, koks jis yra, su visomis savo individualybėmis yra geras bei tobulas, ir tik reikia jam leisti laisvai su visais savo gabumais ir likimais išsiskleisti.

Susidurdami su taip pastatytu individualių vertybių gerumo ar blogumo klausimu, turime išsiaiškinti, kas šiuo atveju turėtume suprasti gerumą ar blogumą. Nesigilindami į filosofiskus gėrio ir blogio aptarimus, auklėjimo reikalui pasinaudosime tik psichologiniais duomenimis ir socialiniais individo ir visuomenės santykių pagrindais.

Apskritai bet kuriam individui turėti kurių nors psichinių skirtumų, nejungiamų su gyvenimo reikalavimais, yra tiek pat vertinga, kaip turėti ilgesnes ar trumpesnes kojas, vienokios ar kitokios formos ausis, didesnę ar mažesnę nosį. Tiesa, ir tie visi dalykai gali sudaryti kai kurių patogumų ir nepatogumų. Tačiau savaime tie visi savotiškumai bei kitiškumai nėra nei vertingi nei nevertingi. Ne pats tokių fizinių kitiškumų buvimas asmeniui yra vertingas, bet tai, kiek tie savotiškumai yra naudingi gyvenimo kovoje ir kiek jie jam padeda darniai įsijungti į aplinkinių žmonių tarpą, t. y. kaip tie savotiškumai palankiai ar nepalankiai jam atsiliepią, gyvenant žmonių bendruomenėje.

Net ir tos ypatybės, kurios gali būti naudingos asmeniškai, ne visos galima teigiamai vertinti. Pvz. per didelis savisaugos instinktas, savanaudiškumas, vien savo reikalų žiūrėjimas — asmeniškai gali būti naudingi, bet, visuomeniškai imant, tokios ypatybės neleidžia sudaryti darnių santykių su aplinkiniais žmonėmis, ir todėl tenka jas vertinti neigiamai. Praktiškai jos vadinamos charakterio ydomis.

Individualių žmogaus savybių gerumą ar blogumą reikia vertinti pagal tai, kiek jos yra naudingos pačiam asmeniui ir drauge kiek jos yra naudingos jam darniai įsijungti į jo aplinkos žmonių gyvenimą bei veikimą.

Savaime suprantama, negalime žmogaus vertinti vien tik visuomeniniu požiūriu, vien tik jo visuomeniniu vertingumu, bet lygiai negalime žmogaus vertinti vien tik jo individualių reikalų šviesoje. Visiškai neatsižūrint į tai, kiek jis tinka ar netinka savo aplinkos visuomenei, nes tai būtų perdėtas individualizmas. Auklėdami jauną žmogų, turime išvengti bet kurio kraštutinumo. Blogas būtų auklėjimas, kuris neleistų išsiskleisti vertingiems žmogaus individualumams, kaip jo gabumams ir vertingiems linkimams; bet lygiai blogas auklėjimas, kur, saugant vaiko individualius linkimus, nebūtų stengiamasi paveikti jo egoizmą, šurkštumą, nedraugiškumą ir kitas sociališkai nenaudingas ypatybes.

NEVIKRUS VAIKAS — LIGUSTAS VAIKAS

Nemanykime, kad nevikrus vaikas yra retenybė — jį yra mūsų tarpe daugiau negu mes manome. Tai liguisti vaikai. Jūs nedelsiant reikia nuvesti pas vaikų ligų gydytoją - pediatrą. Jų Chicagoje turime kelis: visi jie yra pajėgūs mums tuo reikalu padėti: Irena Kurai-

tė, M. D.; Janina Jakševičienė, M. D.; Albinas Garūnas, M. D.; Aldona Rugienė, M. D. Jų adresus rasime telefono knygoje — ten visi etiški gydytojai skelbiami. Visų tų gydytojų mokytoja yra profesorė, vaikų ligų žinovė Vanda Tumėnienė, M. D. Ji irgi gali daug mūsų motinoms padėti.

Vaikų ligų gydytojas, reikalui esant, pasikvies pagelbon patyrusį klinikinį psichologą — toki Chicagoje turime profesorius Albino Liaugmino, Ph. D. asmenyje.

Nevikrų vaiką tiriant, reikia jį visą ištirti. Smulkmeniškai turi būti ištirtas jo vystymasis. Taip pat ir neurologiškai toks vaikas turi būti apžiūretas. Už tai tokį vaiką pirmiau reikia nukreipti pas vaikų ligų gydytoją, o ne pas psichologą ir psichiatrą.

Atsilikusio vaiko atžvilgiu reikia dvejopas uždavinys atlikti: 1. reikia nustatyti, ar vaiko atsilikimas yra vien dėl žemos inteligencijos — žemo jo IQ; 2. ar vaiko atsilikimas yra dėl kitų dar atitaisomų priežasčių. Pasitaiko, kad vaikas yra atsilikęs vienoje srityje, o kitoje — normalus, tada reikia irgi nustatyti, kodėl jis dalinai atsilikęs.

Blogiausias dalykas būtų tokį atsilikusį ir nevikrų vaiką vadinti nepaklusniu, kaprizingu bei išdykusiu — kai tikrumoje jis yra fizinis ar dvasinis ligonis. Saugokime visi — tėvai, draugai, mokytojai, kunigai — kad bet kuris vaiko draugų vadintų nevikrų vaiką įžeidžiančiais vardais. Saugokime, kad bet kuris namiškis ant vaiko supykęs, neimtų jį užgaulinėti įvairiai jį pravardžiuodamas.

O kad tai žinodamos mes visos moterys pajėgtume teisingai elgtis, reikia mums visoms į pilnutines motinas subręsti ir šių dienų mokslo šviesa apsišviesti. Kito kelio į geresnį vaikų auklėjimą nėra. Tad visos šiuo keliu pasinešime: tada pajėgsime ne tik sveikus vaikus pagimdyti, bet sugebėsime juos pilnutniais žmonėmis — kūnu, protu ir jausmais darniomis asmenybėmis — užauginti. Tai svarbiausias ir vienintelis mūsų lietuvių moterų uždavinys. Tad visa energija eikime šio mums svarbiausio uždavinio atlikti. Tada mums tiks bet kokie, dabar tūloms visą energiją išsemti, pasidabinimai. Dabinkimės subrandusios ir apsišvietusios lietuvių motinos pajėgumu — tada Dangui ir žemei geriausiai pasitarnausime. Tada šiam kraštui ir sava žemei — tautai kuo geriausiai padėsime. Tad visos ir visi į gražiausią darbą!

GERBIAMAS NAUJIENŲ PRIETELI,
PAAUKODAMAS NAUJIENŲ MAŠINŲ FONDUI, ATLIKSI DIDELI IR GARBINGA DARBA. KIEKVIENA DIDELE AR MAŽA AUKA BUS TINKAMAI ĮVERTINTA.

D J'S BEAUTY SALON
6730 So. Pulaski Rd.
For the styles to glamorize you in the year ahead!
Permanents — Styling — Tinting —
Frosting — Silver Blending —
Cutting — Shaping.
Hours Mon. — thru Fri. 9 to 9 P. M.
Sat. 9-5, Sun. — 9-1.
Phone for appointment 582-1383

JUOZAS STROLIA

IGORIS STRAVINSKIS CHICAGOJE

Kompozitorius Igoris Stravinskis po ilgos pertraukos 17 d. balandžio šeštadienį vėl apsilankė Chicagoje. Pirmąsyk jis dirigavo savo kūrinius Orkestro salėje 1925 metais, paskui su koncertais lankėsi 1933, 1940 ir 1954 metais. Taigi, nuo pirmojo jo vizito Chicagoje šiemet sukanka lygiai 40 metų. Pirmojo koncerto klausytojai matė Stravinskį pačiame jo fizinio ir kūrybinio subrendimo pajėgume. Praėjusio šeštadienio koncerte šis muzikos kūrybos milžinas iš pradžių atrodė visai paliejęs senukas, kuris, publikos iššauktas, į estradą buvo vienos damos įvestas pasiramščiudamas stora lazda. Tai nenuostabu, turint galvoje, kad Stravinskis yra gimęs 1882 metų birželio 17 d. Taigi, baigia savo amžiaus 83 metus ir jau nuo 1914 metų be savo tėvynės keliauja po įvairias pasaulio šalis, visur stebindamas savo muzikinės kūrybos polėkių naujumu. Nuo 1945 m. jis — kaip JAV-pilietis — gyvena Beverly Hills mieste Kalifornijoje.

Igorio Stravinskio tėvas Petrapily buvo žymus Rusijos carų operos kontrabasistas, kuris stūnų rengė teisininko karjera, bet 19 metų jaunuolis metė teisės mokslus ir privačiai pas Rimskij-Korsakovą pradėjo mokytis muzikos. Ir vėliau jis nelankė jokios muzikos mokslo įstaigos. Mirus jo mokytojui, kurį laiką jautėsi, tarytum, pasiklydęs ir netekęs energijos, tačiau laimingas susitikimas su artistu Diagičevu pastūmėjo Stravinskį ir vėl į kūrybos kelią.

Pravartu pastebėti, kad Igorio Stravinskio asmenyje glūdi du vienas kitam priešingos krypties kompozitoriai. Vienas — ultramoderninės dvylikos tonų muzikos kūrėjas su stebėtinu ritmo įvairumu ir ekstravagantiška orkestracija, kitas Stravinskis — retkarčiais grįžtąs į aštuonioliktojo amžiaus konvencinės harmonijos kūrybos priemones. Šeštadieninio koncerto programoje, kuri buvo sudaryta tik iš Arnold Schoenbergo ir Igorio Stravinskio kūrinių, šis pastarojo dvylikos tonų pasireiškė minėtu jo kūrybos dviejų polių priešingumu.

Koncertą pradėjo dirigentas Robert Craft šešiomis Schoenbergo orkestrinėmis dainomis. Čia Petrarkos sonetų ir kitų poetų tekstus dainavo sopranas Irene Jordan. Jei kas tikėjosi išgirsti dainininkę, dainuojančią taip, kaip įprasta girdėti dainuojant paprastus romansus, tie, be abejo, bus nusivylę, nes šie Schoenbergo ankstybosios ekspresionistinės krypties kūriniai, parašyti 1904 metais, buvo pilna to žodžio prasme jo orkestrinės dainos. Čia dainininko balsas ir dinaminis atžvilgiu neturi didesnių teisių už bet kurį orkestro instrumentą, bet tik papildo orkestro sąskambio darnumą.

Iš viso pirmąsyk išpildytos Stravinskio variacijos buvo parašytos dvylikos tonų muzikos kūrybos priemonėmis lygiai

kaip ir sekantis koncerto programos numeris — šeši Schoenbergo kūriniai vyrų chorui a capella (be akompanimento). Tiek variacijos, tiek ir choro kūrinių skambėsis, be įprastinių ryškių melodinių kontūrų, labai priminė šių laikų abstraktinę tapybą.

Poeto T. S. Eliot atminimui Stravinskio parašytas Introitus iš viso pirmąsyk buvo išpildytas choro ir ligi minimumo sumažinto orkestro instrumentų skaičiaus.

Kaip visos programos kontrastas, pabaigoje pats autorius Igoris Stravinskis dirigavo savo paletą Pulcinella, kuris pagal italų kompozitoriaus Pergolesi (1710—1736) muzikinį palikimą sukomponuotas visai ne moderniam stiliuje, bet savotiškai pūriniu išpildymo priemonių sąstata. Kai kurios baletų dalys reikalauja vokalinio solisto, kitos — vokalinio dueto, o pabaigoje — net trio. Be to, šalia simfoninio orkestro čia įvestas ir stygų kvintetas. Vokales partijas atliko jau anksčiau minėtasis sopranas ir du vyriški balsai (Nicholas di Virgilio ir Donald Gramm).

Nuskambėjus paskutiniam baletui akordui, visa sustojusi publika ilgai dar vis nesiliovė atsidėkodama ir pakartotinai

iššaukdama senąją dirigentą į estradą. Tai buvo lyg ir tęsinys jo kūrybos genijaus pagerbimo, kurį šioj šalyje buvo pradėjęs pirmasis jos pilietis — JAV-bių prezidentas a. a. J. F. Kennedy, pakviesdamas Igorį Stravinskį į Baltuosius Rūmus garbės svečiu.

Muzikos gyvenimo pažangumu besidominčios publikos tarpe buvo galima priskaityti ligi septynių-aštuonių žmonių ir lietuvių — gydytojų, inžinierių, dailininkų, gailėstingųjų seselių ir pan. Gal jų buvo ir daugiau, bet teatrą pripildžiusioje žmonių masėje būtų sunku visus pastebėti.

Visiems muzikos naujoviškumų mėgėjams koncertas galėjo palikti įdomų pasigerėjimą.

"NAUJTIENOS" KIEKVIENO

DAKŲ ŽMOGAUS

DRAUGAS IR PŪCIULIS

VYKSTA PARODOS

Balandžio 24 iki gegužės 2 d. Los Angeles, Calif. Lietuvių namuose vyksta Juozo Pautieniaus ir Jono Andrašūno dailės paroda. Pautieniaus išstatyti 27 darbai, jų skaičiuje keletas portretų ir gamtovaizdžių. Andrašūnas išstatė 8 realistinius paveikslus.

K. Kazimir gallery, 156 East Ontario, vyksta struktūristo Eli Bornstein paroda.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materioly.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — Tel.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITWINAS, Mrg. — LIETUVIAI SALESMAI

JEI JŪS NORITE SIŪSTI
SIUNTINIŲ — DOVANAS Į USSR
NAUDOKITĖS PATARNAVIMU PLAČIAI
ŽINOMOS FIRMOS

PACKAGE EXPRESS & TRAVEL AGENCY, INC.

(LICENSED BY VNESPOSYLTORG)

VYRIAUSIA ĮSTAIGA

1530 Bedford Avenue, Brooklyn 16, N. Y.

Tel. IN 7-5522

Siuntiniai siunčiami per mūsų firmą paskyrimo vietą pasiekia trumpiausiu laiku. Siuntinių pristatymas garantuotas. Visi muitai apmokami mūsų įstaigose, gavėjas NIEKO NEMOKA.

Prie firmos skyrių yra krautuvės, jose rasite žemiausiomis kainomis pasirinkimui įvairiausių audinių, taip pat maisto produktų, odos avalynei ir kitų daiktų.

Firma — skyriai atidaryti kasdien nuo 9 val. ryto iki 6 val. vakaro.

Šeštadieniais ir sekmadieniais nuo 9 val. ryto iki 4 val. popiet.

MŪSŲ SKYRIAI:

BROOKLYN, N. Y.	1530 BEDFORD AVE.	—	IN 7-6465
NEW YORK 3, N. Y.	78 SECOND AVENUE	—	OR 4-1540
NEWARK, N. J.	314 MARKET STREET	—	MI 2-2452
SOUTH RIVER, N. J.	46 WHITEHEAD AVENUE	—	CL 7-6320
UTICA, N. Y.	963 BLEECKER STREET	—	RE 2-7476
FARMINGDALE, N. J.	FREEMOOD ACRES	—	363-0494
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306
PHILADELPHIA 23, PA.	631 W. GIRARD AVENUE	—	PO 9-4507
ALLENTOWN, PA.	126 TILGHMAN STREET	—	HE 5-1654
ROCHESTER 5, N. Y.	558 HUDSON AVENUE	—	232-2942
LOS ANGELES 4, CAL.	107 SO. VERMONT AVENUE	—	DU 5-6550
CHICAGO 22, ILL.	1241 NO. ASHLAND AVENUE	—	HU 6-2818
BALTIMORE 31, MD.	1900 FLEET STREET	—	DI 2-4240
BUFFALO 12, N. Y.	701 FILLMORE AVE.	—	TX 5-0700
DETROIT 12, MICH.	11601 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 8-0298
HARTFORD 6, CONN.	643-47 ALBANY AVENUE	—	CH 7-5164
JERSEY CITY, N. J.	303 GROVE STREET	—	HE 5-6368
SYRACUSE 7, N. Y.	1200 SOUTH AVENUE	—	GR 5-9746
CLEVELAND 13, OHIO	1028 KENILWORTH AVENUE	—	PR 1-0696
HAMTRAMCK, MICH.	11339 JOS CAMPAU AVENUE	—	TO 9-3980
SO. BOSTON, MASS.	396 WEST BROADWAY	—	AN 8-1120
TRENTON 10, N. J.	1152 DEUTZ AVENUE	—	EX 2-0306

MENO ŽINIOS

Redaguoja MIKAS ŠILEIKIS

TRUMPAI IŠ MENO ISTORIJS

PIRMŪJŲ KRIKŠČIONIŲ MENAS

Visi senieji menai yra kilę iš kokio nors kulto, pradant Babilonu ir baigiant primityvių genčių stabų garbinimu. Žmonės savo vidinius jausmus išreiškė simbolinėmis meno formomis, idėjomis bei patyrimais.

Yra žinoma, kad pirmųjų krikščionių religija buvo slapta, nes Romos imperatoriai uždraudė krikščionybę. Krikščionys rūšiuose, kitaip tariant, katakombose rinkosi melstis. Jų vaizdiniai tikybos simboliai buvo piešiami ant katakombų sienų. Ką graikai tapyboje buvo atsiekę, apie kuriuos mini graikų ir lotynų rašytojai, mažai žinių pasiliko iki mūsų laikų. Mūsų žinojimas tėra ribotas, žinome tik iš tapinių, mozaikų, sienų dekoracijų rastų Romos priemiesčiuose, Pom-

pejoje ir Herkulaneume. Tikslai iš radinių gaunasi aiškesnis vaizdas, jog plastinis menas buvo pasiekęs tam tikro laipsnio formą ir spalvomis.

Romėnai meną pasiėmė iš graikų modelių, dėlto ir Italijoje klestėjo graikiškas stilius, kol įsigalėjo religiniame mene bizantinis stilius. Pagoniškas meno stilius krikščionių religiniame mene ilgai tęsėsi, kol galutinai buvo priimtas Rytų bizantinis oficialus menas.

Tiek mes žinome apie ankstyvųjų krikščionių tapybą. Katakombų meno kilmė priklauso antikiniam pasauliui ir antikinė idėja tęsėsi nuo 2-ro iki 8-to amžiaus, kaip antikinio pasaulio sąmonė. Šitais amžiais bendra meno kultūra pulsuoja savo įvairybėmis ir fazėmis, — temų konceptuose ir įvairiu miši-

niu, bet mums yra svarbiau tai, kad šie amžiai parodo evoliucinę religinio meno raidą, ne tik stiliais, bet ir temų skirtingumu. Graikai turėjo savo mitologinę kultūrą — meną ir dievaičius — idealinius simbolius, žodžiu, buvo labai turtinga mitologija bei jos gausūs šaltiniai, negalėjo nedaryti įtakos kitoms tautyboms. Graikų mitai tapyboje ir skulptūroje buvo atgaivinti Italijos Renesanso laikais ir kitur Europoje, atseit, Prancūzijoje, Olandijoje ir t. t.

Krikščionys nemėgo graikų mitologijos ir romėnų dievaičių, jų garbinimas buvo draudžiamas, kaip priešingas dieviškom būtybėm. Krikščionių viltis į pomirtinę būseną buvo skirtinga nuo kitų tautybų, nes Kristus buvo Alfa ir Omega, — pradžia ir pabaiga — taip pat krikščionys tikėjo dora, teisybe ir pomirtiniu gyvenimu, todėl kūrė ir to tikėjimo simbolius. Vėlesnis simbolizmas labiau pozityvus, nes Kristų vaizduoja kaip ganytoją, jo apaštalus, — kaip 12 avių ir jų sekėjus avis. Tačiau menas koks buvo, buvo visiškai antikinis. Kristaus vietoj buvo pagoniškos figūros tipas Apollo, dažnai atvejais kupidonų apsuptas. 4 evangelistai: Matas su žmogaus galva,

Morkus — su liūto galva, Lukas — su jaučio galva ir Jonas — su erelio galva. Antrame ir trečiame amžiuje pagrindinė reprezentacija tokia: Prisikėlimas, Gimimas ir Lozorius prisikėlimas, bet niekur nėra Kristaus kančios ar Jo mirties. Trečiame ir ketvirtame amžiuose jau randama Marijos garbinimas. Ji vaizduojama soste, bet be aureolės, vis dar su pagoniško simbolių liekanomis. Jos figūra proporcinga. Kūdikėlio su Marija nėra iki Ephesus Tarybos susirinkimo 331 m. Penktame amžiuje (meno ir civilizacijos sumenkėjimo laikais) figūros netenka harmoningos proporcijos, nenatūraliai ilgos arba pertrumpos.

Konstantinui priėmus krikščionybę, pagonija neturi autoriteto, kas pasipriešintų krikščionybei, atslūgsta įtampa, nors vis yra nesusipratimų. Kristaus paveikslas plačiai pasirodo, bet vis dar su graikišku charakteriu. Apollo, vėliau Jupiteris su savo avių kaimene, pasirodo su šviesiu lankeliu aplink galvą. Maža galva, perilgas veidas ir nepaprastai ilgas kūnas. Kas liečia Kristaus portretus, šv. Augustinas pareiškė:

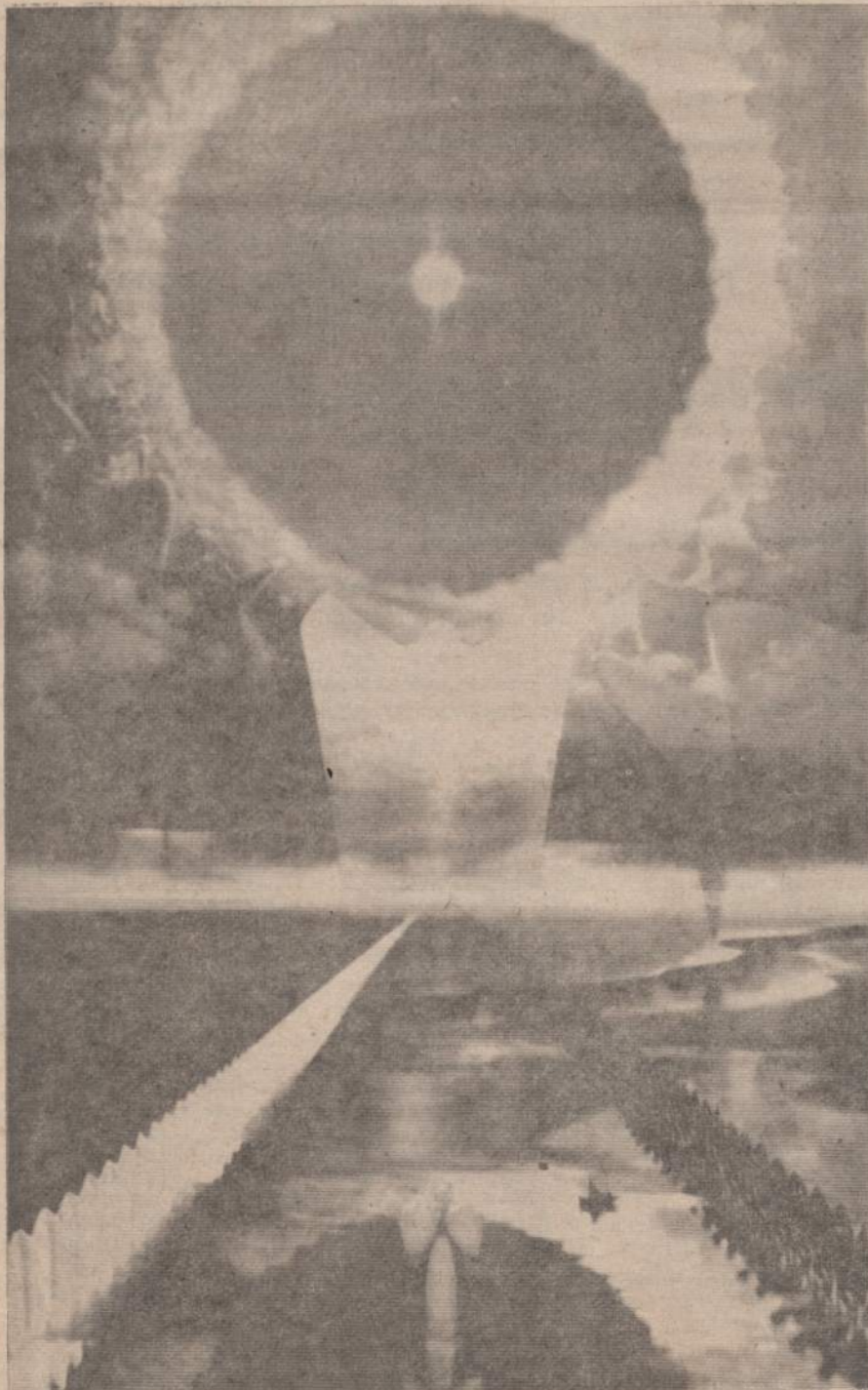
„... apie asmenišką Kristaus pasirodymą nieko nėra žinoma“. (Cituoja iš Lafayette C. Loomis).

Alexis Rio, miręs 1874 m., bene pirmas pavartojo žodžius: „Krikščionių menas“. Iš tikrųjų, toks pavadinimas, kur krikščioniškas menas pradžioje pasirodė, yra prasmingas, nes pradžioje Romos priemiesčio slėptuvėse. Krikščionys tada nukentėjo nuo romėnų persekiojimų, kankinimų, net žudymų. Krikščionių menas iki mūsų laikų yra religinis menas, įskaitant bažnyčių dekoracijas, architektūrą, ritualinius rūbus, bažnyčios reikmenis ir įvairias relikvijas. (Vengiu liesti pačią religiją, — tai ne mano specialybė). Grįžtant prie temos, dar reikia paminėti tai, kas yra katakombos. Krikščionys katakombose ne tik atlikinėjo susirinkimus, bet ir laidojo nukankintus savo narius. Net panaiškinus krikščionių religijos draudimą, atsirado tokių, kurie norėjo būti palaidoti katakombose. Katakombos buvo naudojamos nuo 100 iki 420 metų. Kai krikščionybė liko oficialia Romos imperijos religija, jos buvo nereikalingos. Katakombų vidus buvo puošiamas daugiausia tapyba ir stucco reljefais. Be kita ko, buvo tokių vaizdų, kaip alegorinės figūros. Gerasis Ganytojas (Jėzus) neša paklydusią avį, Orfejus žavi žvėris, žuvis kitur vaizduoja Išganytoją, kitur ištikimybę krikščionybei, povas simbolizuoja amžinybę. Tačiau šitų elementų aiškinimas nėra dar pilnas. Šitoj srityje yra speciali archeologijos dalis.

(Bus daugiau)

Gegužės 2 d. Čiurlionio galerijoje Chicagoje bus Australijos lietuvių grafikų darbų paroda.

8 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, APRIL 24, 1965

JUOZAS MELIULIS

„Saulės himnas“